

ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ КОЛЕДЖ

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС

з курсу

«ДЕРЖАВНЕ БУДІВНИЦТВО ТА МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ
В УКРАЇНІ»

(для студентів спеціальності 5.03040101 «Правознавство»

2 курсу денної форми навчання)

Рекомендовано

на засіданні циклової

комісії правознавчих дисциплін

Протокол № 6 від 23.02.2010

Затверджено

на засіданні методради ДонДТУ

Протокол № 4 від 19.03.2010

Алчевськ

ДонДТУ

2012

УДК 346.232

Навчально-методичний комплекс з курсу "Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні" (для студ. спец. 5.03040101 «Правознавство» 2 курсу ден. форми навч.) / Укл.: Ю.М. Кириченко, А.Г. Розказов. – Алчевськ: ДонДТУ, 2012.– 52 с.

Наведено програму навчальної дисципліни, завдання для практичних занять, словник термінів та перелік рекомендованої літератури.

Укладач

Ю.М. Кириченко, к.ю.н.

А.Г. Розказов, к.держ.упр.

Відповідальний за випуск

О.І. Лемешко

Відповідальний редактор

Л.О. Щирий

ЗМІСТ

1.	Вступ	4
2.	Програма навчальної дисципліни	5
3.	Завдання до практичних занять	10
4.	Словник основних термінів і понять	37
5.	Самостійна робота студентів	47
6.	Критерії оцінювання знань студентів	48
7.	Програмні запитання з навчальної дисципліни	52
8.	Список літератури та нормативно-правових актів	56

ВСТУП

Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні є вибірковою навчальною дисципліною. Мета навчальної дисципліни "Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні" полягає у тому, що вона дає теоретичні і прикладні знання про системно-структурну організацію органів публічної влади, дає можливість сформулювати цілісне уявлення про елементи організації роботи органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим та місцевого самоврядування, ознайомлює студентів з основними нормативно-правовими актами у галузі державного будівництва та місцевого самоврядування. Вона має важливе значення для підготовки юристів, оскільки сприяє розширенню загального та професійного світогляду, допомагає оволодіти методикою аналізу різних аспектів організації роботи владних органів, розуміти їх форми і методи діяльності, принципи, основи, організаційну будову.

В навчальному курсі розкриваються питання організації роботи Верховної Ради України, народних депутатів України, Президента України, Кабінету Міністрів України, центральних органів виконавчої влади, місцевих державних адміністрацій, органів влади Автономної Республіки Крим, органів і посадових осіб місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад.

У результаті вивчення навчальної дисципліни "Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні" студенти повинні:

– *знати* поняття державного будівництва та місцевого самоврядування; основні напрямки здійснення державного будівництва та місцевого самоврядування в Україні; системно-структурну організацію органів публічної влади; основні елементи організації та діяльності органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим і місцевого самоврядування; практику їх функціонування; взаємовідносин органів публічної влади між собою, з об'єднаннями громадян, судовими, правоохоронними органами та органами юстиції;

– *вміти* використовувати отримані знання щодо організації роботи органів публічної влади та користуватися організаційно-управлінським інструментарієм, застосовуючи отримані знання в процесі практичної діяльності; самостійно орієнтуватися в системі законодавчих та локальних правових актів, що регламентують суспільні відносини у галузі державного будівництва і місцевого самоврядування; отримати навички аналізу і коментування нормативно-правових актів, які регулюють питання організації та

діяльності органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим і місцевого самоврядування; прогнозувати напрямки розвитку державних і самоврядних інституцій в Україні.

Для полегшення сприйняття матеріалу до навчального посібника включено словник основних понять та термінів, що використовуються у сфері державного будівництва і місцевого самоврядування.

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
"Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні"

Розділ I. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ
"ДЕРЖАВНЕ БУДІВНИЦТВО І МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ
В УКРАЇНІ"

Державне будівництво і місцеве самоврядування як наука та навчальна дисципліна

Поняття, предмет і система науки державного будівництва і місцевого самоврядування. Історичний розвиток науки державного будівництва і місцевого самоврядування. Методологічні основи та джерела науки державного будівництва і місцевого самоврядування. Зв'язок науки державного будівництва і місцевого самоврядування з галузями права та іншими науками.

Поняття, система навчальної дисципліни "Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні". Значення навчальної дисципліни "Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні" для підготовки юристів.

Поняття й елементи організації та діяльності органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим та місцевого самоврядування в Україні

Загальна характеристика елементів організації та діяльності органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим і місцевого самоврядування в Україні. Системно-структурна організація органів державної влади і місцевого самоврядування в Україні. Співвідношення органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим та місцевого самоврядування, їх спільні риси та особливості.

Система принципів організації та діяльності органів державної

влади, органів влади Автономної Республіки Крим та місцевого самоврядування. Поняття, правове регулювання та співвідношення функцій і компетенції органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування. Поняття і система форм діяльності органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування. Поняття і система методів діяльності органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим та місцевого самоврядування.

Правова, територіальна і матеріально - фінансова основи організації та діяльності органів публічної влади в Україні. Поняття основ організації та діяльності органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим і місцевого самоврядування в Україні. Територіальна основа системи органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим і місцевого самоврядування в Україні.

Правова основа організації та діяльності органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим і місцевого самоврядування в Україні. Матеріальна і фінансова основи організації та діяльності органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим і місцевого самоврядування в Україні.

Розділ II. ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Організація роботи Верховної Ради України

Основи організації та діяльності Верховної Ради України. Організаційна будова та функції Верховної Ради України. Форми роботи Верховної Ради України. Методи роботи Верховної Ради України. Організація прийняття та виконання актів Верховної Ради України.

Організація роботи народних депутатів України.

Організація роботи народних депутатів України у Верховній Раді України та у виборчому окрузі. Запити і звернення народних депутатів України, порядок їх внесення і розгляду. Гарантії діяльності народних депутатів України. Організація роботи депутатських фракцій і груп. Погоджувальна рада депутатських фракцій і груп

Організація роботи органів і посадових осіб Верховної Ради

України.

Організація роботи Голови Верховної Ради України та його заступників. Організація діяльності коаліції депутатських фракцій. Система, будова та порядок утворення комітетів Верховної Ради України. Функції та компетенція комітетів Верховної Ради України. Форми і методи роботи комітетів Верховної Ради України. Структура, функції та організація роботи апарату Верховної Ради України. Організація роботи Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Організація роботи Рахункової палати.

Організація роботи Президента України.

Основи організації і діяльності Президента України. Організація підготовки і проведення виборів Президента України. Функції Президента України. Форми і методи діяльності Президента України. Гарантії діяльності Президента України. Організація прийняття та виконання актів Президента України.

Структура, функції, організація роботи апарату Президента України. Організація роботи Секретаріату Президента України. Організація роботи Представників Президента України. Організація роботи Ради національної безпеки і оборони України. Організація роботи Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим.

Апарат Президента України, організація його роботи.

Апарат Президента України. Адміністрація Президента України. Рада національної безпеки і оборони України. Представництво Президента України в Автономній Республіці Крим

Організація роботи Кабінету Міністрів України.

Основи організації і діяльності Кабінету Міністрів України. Порядок утворення і будова Кабінету Міністрів України. Функції Кабінету Міністрів України. Форми і методи діяльності Кабінету Міністрів України. Організація прийняття та виконання актів Кабінету Міністрів України. Організація діяльності робочих органів Кабінету Міністрів України. Структура, функції та організація роботи апарату Кабінету Міністрів України.

Організація роботи міністерств та інших центральних

органів виконавчої влади та місцевих державних адміністрацій в Україні.

Основи організації і діяльності центральних органів виконавчої влади. Система, функції та порядок утворення центральних органів виконавчої влади. Організаційна будова центральних органів виконавчої влади. Організація роботи урядових органів державного управління. Форми і методи діяльності центральних органів виконавчої влади.

Основи організації та діяльності місцевих державних адміністрацій. Система, порядок утворення і будова місцевих державних адміністрацій. Функції та компетенція місцевих державних адміністрацій. Голова місцевої державної адміністрації та його заступники, їх повноваження й організація роботи. Організація роботи колегії місцевої державної адміністрації. Форми і методи діяльності місцевих державних адміністрацій. Організація прийняття та виконання актів місцевих державних адміністрацій. Відділи, управління та інші органи місцевої державної адміністрації, її апарат, організація їх роботи.

Організація роботи Верховної Ради Автономної Республіки Крим

Основи організації та діяльності Верховної Ради Автономної Республіки Крим. Організація підготовки і проведення виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим. Організаційна будова та функції Верховної Ради Автономної Республіки Крим. Організація роботи органів і посадових осіб Верховної Ради Автономної Республіки Крим. Організація роботи депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим. Форми і методи діяльності Верховної Ради Автономної Республіки Крим. Апарат Верховної Ради Автономної Республіки Крим та організація його роботи.

Організація роботи Ради міністрів Автономної Республіки Крим.

Порядок утворення і будова Ради міністрів Автономної Республіки Крим. Функції Ради міністрів Автономної Республіки Крим. Форми і методи діяльності Ради міністрів Автономної Республіки Крим. Організація роботи апарату Ради міністрів Автономної Республіки Крим. Організація діяльності інших органів

виконавчої влади Автономної Республіки Крим.

Загальнотеоретичні аспекти організації місцевого самоврядування в Україні

Поняття і система місцевого самоврядування в Україні. Територіальна громада – первинний суб'єкт місцевого самоврядування. Форми здійснення територіальною громадою місцевого самоврядування. Місцеві референдуми. Збори (конференції) громадян, організація їх підготовки та порядок проведення. Місцеві ініціативи. Громадські слухання. Звернення громадян. Принципи місцевого самоврядування. Функції місцевого самоврядування. Основи місцевого самоврядування. Гарантії місцевого самоврядування. Відповідальність органів і посадових осіб місцевого самоврядування.

Організація роботи органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб в Україні.

Система і будова місцевих рад. Функції та компетенція місцевих рад. Форми та методи діяльності місцевих рад. Порядок підготовки та проведення сесій місцевих рад. Організація роботи постійних і тимчасових комісій місцевих рад. Апарат місцевих рад і організація його роботи. Служба в органах місцевого самоврядування. Організація роботи сільського, селищного, міського голови, секретаря ради, голови обласної, районної ради та його заступників. Організація роботи органів самоорганізації населення. Асоціації та інші форми добровільних об'єднань органів місцевого самоврядування.

Порядок формування і будова виконавчих комітетів місцевих рад. Форми та методи роботи виконавчих комітетів місцевих рад. Організація роботи апарату виконавчих комітетів місцевих рад. Система, будова, порядок утворення та форми роботи відділів, управлінь та інших виконавчих органів рад. Компетенція виконавчих органів місцевих рад.

Організація роботи депутатів місцевих рад.

Організація роботи депутатів місцевих рад. Організація роботи депутатів місцевих рад у виборчих округах. Депутатські запити, звернення, запитання, порядок їх внесення і розгляду. Гарантії діяльності депутатів місцевих рад.

Взаємодія органів публічної влади з об'єднаннями громадян, трудовими колективами і правоохоронними органами.

Відносини органів державної влади та місцевого самоврядування. Відносини органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим і органів місцевого самоврядування з судовими органами та органами юстиції. Відносини органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим і органів місцевого самоврядування з органами прокуратури, Служби безпеки України та органами внутрішніх справ.

ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Т е м а 1. ДЕРЖАВНЕ БУДІВНИЦТВО І МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ ЯК НАУКА ТА НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА (колоквіум)

1. Основні напрямки здійснення державного будівництва і місцевого самоврядування в Україні.
2. Наука державного будівництва і місцевого самоврядування.
3. Навчальна дисципліна “Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні”.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення поняття «державне управління».
2. Сформулюйте мету державного управління.
3. Вкажіть основні види цілей державного управління.
4. Яким основним критерієм мають відповідати цілі державного управління?
5. Визначте елементи змісту державного будівництва і місцевого самоврядування
6. Назвіть специфічні риси державного управління.
7. У чому полягає специфіка державного управління?
8. Визначте Конституційні основи державного будівництва і місцевого самоврядування.
9. Розкрийте зміст поняття, предмет і система науки державного будівництва і місцевого самоврядування.
10. Розкрийте сутність прямого та непрямого адміністративного впливу.

11. Охарактеризуйте історичний розвиток науки державного будівництва і місцевого самоврядування.

12. Визначте методологічні основи та джерела науки державного будівництва і місцевого самоврядування.

13. В чому полягає зв'язок науки державного будівництва і місцевого самоврядування з галузями права та іншими науками?

14. Визначте основні складові курсу навчальної дисципліни “Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні”.

15. В чому полягає значення навчальної дисципліни “Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні” для підготовки юристів?

Теми рефератів:

1. Державне управління: поняття, сутність, мета.
2. Специфіка та основні підходи до вивчення державного управління.
3. Принципи та цілі державного управління.
4. Основні теорії та школи управління.
5. Взаємозв'язок державної політики та державного управління.
6. Суб'єкти державного управління.
7. Об'єкти державного управління.
8. Функції державного управління.
9. Механізми державного управління.
10. Основи побудови організаційної структури системи державного управління та місцевого самоврядування.

Нормативні акти та література

Про Концепцію державної регіональної політики: Указ Президента України від 25.05.2001 р. № 341/2001 / Офіційний вісник України. – К., 2001. – № 22. – Ст. 983.

Про Національну раду з питань державного управління та місцевого самоврядування: Указ Президента України від 26.04.2005 р. № 706/2005 (зі змін.) / Офіційний вісник України. – К., 2005. – № 17. – Ст. 901; 2006. – № 18. – Ст. 1321.

Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні: Підручник : [за ред. С.Г.Серьогіної]. – Х.: Право, 2005 – 256 с.

Конституційно-правові засади становлення української державності : [за ред. В.Я. Тація, Ю.М. Тодики]. – Х.: Право, 2003 –

328 с.

Державотворення і правотворення в Україні: досвід, проблеми, перспективи / [Шемшученко Ю.С., Скрипнюк О.В., Кресіна І.О., Погорілко В.Ф., Ставнійчук М.І] – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2001. – 656 с.

Битяк Ю.П. Напрями наукових досліджень проблем місцевого самоврядування / Ю.П. Битяк // Держ. буд-во та місц. самоврядування. – Х.: Право, 2002. – Вип. 2. – С. 34 – 44.

Тема 2. ПОНЯТТЯ Й ЕЛЕМЕНТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ, ОРГАНІВ ВЛАДИ АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ.

(колоквіум)

1. Поняття й загальна характеристика елементів організації та діяльності органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим та місцевого самоврядування в Україні.

2. Системно-структурна організація органів державної влади і місцевого самоврядування в Україні.

3. Територіальна, правова, матеріальна й фінансова основи організації та діяльності органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим і місцевого самоврядування в Україні.

Питання для самоконтролю:

1. Розкрийте сутність поняття «організація». За якими критеріями вони поділяються?

2. Опишіть систему органів державної влади.

3. Які суспільні відносини характеризуються як організаційні?

4. Що означає поняття «організаційно-правові відносини»?

5. Які види організаційних зв'язків існують між суб'єктами управління?

6. Розкрийте зміст взаємовідносин органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим та місцевого самоврядування, їх спільні риси та особливості.

7. Що таке політичне державне управління та адміністративне державне управління?

8. Дайте визначення поняття «державне управління» у вузькому та широкому розумінні.

9. Розкрийте сутність поняття «державна влада».
10. Назвіть і розтлумачте принципи організації та діяльності органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим та місцевого самоврядування
11. Визначте поняття, правове регулювання та співвідношення функцій і компетенції органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування.
12. Розкрийте сутність поняття і системи форм організації діяльності органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування.
13. Назвіть методи державного управління та що вони визначають?
14. Які методи використовують у своїй діяльності органи державної влади, органи влади Автономної Республіки Крим та місцевого самоврядування.
15. Розкрийте сутність механізму державного управління? Що передбачають механізми державного управління?

Теми рефератів:

1. Основи побудови функціональної структури системи державного управління та місцевого самоврядування.
2. Поняття та загальні риси управлінської діяльності.
3. Форми управлінської діяльності.
4. Методи управлінської діяльності.
5. Стадії управлінської діяльності.
6. Поняття та суть управлінських рішень.
7. Процес підготовки та прийняття управлінських рішень.
8. Забезпечення законності у державному управлінні.
9. Юридична відповідальність державних службовців і посадових осіб органів місцевого самоврядування.
10. Поняття та види контролю.

Нормативні акти та література

- Бюджетний кодекс України від 21.06.2001 р. № 2542-III / Відом. Верхов. Ради України, 2001. – №37–38. – Ст. 189.
- Про джерела фінансування органів державної влади: Закон України від 30.06.1999 р. № 783-XIV / Відом. Верхов. Ради України, 1999. – № 34. – Ст. 274.

Про передачу об'єктів права державної та комунальної власності: Закон України від 03.03.1998 р. №147/ 98-ВР (зі змін.) / Відом. Верхов. Ради України, 1998. – №34. – Ст.228.

Про місцеві податки і збори: Декрет Кабінету Міністрів України від 20.05.1993р. № 56-93 (зі змін.) / Відом. Верхов. Ради України, 1993. – № 30. – Ст.336.

Органи державної влади в Україні: структура, функції і тенденції розвитку: навч. посібник / [Р. Нижник, С.Д. Дубенко, Н.Г. Плахотнюк та ін.] заг. ред Н.Р. Нижник. – К.: Київський регіональний центр Академії правових наук України, 2003. – 284 с.

Баймуратов М.А Муниципальная власть: актуальные проблемы становления и развития в Украине / М.А. Баймуратов, В.А. Григорьев – Одесса: Юридична література, 2003. – 244 с.

Серьогіна С.Г. Взаємодія держави й місцевого самоврядування: теоретико-правовий аналіз історичних моделей та новітніх тенденцій / С.Г. Серьогіна // Проблеми законності – 2006. – Вип. 83. – С. 3-13.

Тодика Ю.М. Місцеве самоврядування в Україні в умовах становлення правової держави: [монографія] / Ю.М.Тодика, В.А. Шумілкін. – Х.: Одіссей, 2004. – 392 с.

Т е м а 3. ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

1. Основи організації та діяльності Верховної Ради України.
2. Функції, форми та методи роботи Верховної Ради України.
3. Організація роботи Голови Верховної Ради України та його заступників.
4. Організація роботи комітетів Верховної Ради України.
5. Структура, функції та організація роботи апарату Верховної Ради України.
6. Організація роботи Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
7. Організація роботи Рахункової палати.
8. Організація роботи народних депутатів України у Верховній Раді України та у виборчих округах.

Питання для самоконтролю:

1. У чому полягає специфіка законодавчої гілки влади?
2. Які основні ознаки парламенту?

3. Визначте організаційну побудову та функції Верховної Ради України.
4. Розкрийте зміст кожного з етапів законодавчого процесу.
5. Регламент Верховної Ради України, його значення для організації роботи Верховної Ради України.
6. В чому полягають особливості підготовки і проведення першої сесії Верховної Ради України нового скликання.?
7. Організація прийняття та виконання актів Верховної Ради України.
8. Система, будова та порядок утворення комітетів Верховної Ради України.
9. Функції та компетенція комітетів Верховної Ради України.
10. Форми і методи роботи комітетів Верховної Ради України.
11. Організація роботи Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
12. Організація роботи Рахункової палати.
13. Взаємовідносини народних депутатів України з виборцями.
14. Взаємовідносини народних депутатів України із органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями.
15. Організація роботи помічників-консультантів народних депутатів України.

Завдання

1. Після реєстрації народних депутатів України на пленарному засіданні Верховної Ради України була встановлена присутність 150 народних депутатів. До порядку денного засідання були включені питання щодо розгляду законопроектів, проекту постанови про рекомендації парламентських слухань щодо утворення тимчасової слідчої комісії. Головуючий на пленарному засіданні Верховної Ради України відкрив засідання, оголосив порядок денний і перейшов до розгляду питань порядку денного. Народні депутати почали вимагати відкладення пленарного засідання. Головуючий пояснив, що перевірку кількості депутатів, присутніх на засіданні, він проведе перед голосуванням щодо законопроектів, а до цього моменту Верховна Рада України правомочна реалізовувати надані їй повноваження.

Дайте юридичний аналіз ситуації. Чи відповідають дії головуючого на пленарному засіданні Верховної Ради України вимогам законодавства? Який порядок відкриття і проведення пленарних

засідань Верховної Ради України?

2. У період між сесіями до Голови Верховної Ради України звернувся міністр з пропозицією провести слухання у Верховній Раді України і передав список осіб, які повинні бути запрошені на слухання. Голова Верховної Ради України відмовив міністру, пояснивши, що пропозиція про проведення парламентських слухань вноситься до Верховної Ради України у вигляді проекту постанови Верховної Ради України і має бути попередньо узгоджена із Погоджувальною радою депутатських фракцій.

Дайте юридичний аналіз ситуації. Чи відповідають дії міністра вимогам законодавства? Як здійснюється організація підготовки і проведення слухань у Верховній Раді України?

3. Під час обговорення законопроекту на пленарному засіданні Верховної Ради України народний депутат України звернувся до Голови Верховної Ради України з проханням надати йому слово для виступу з місця з мотивів голосування. Голова Верховної Ради України відмовив народному депутату, пояснивши, що запис на виступ з питань порядку денного здійснюється апаратом Верховної Ради України за особистою письмовою заявою народного депутата. Народний депутат України направив запит до керівника апарату Верховної Ради України з вимогою пояснити, як здійснюється розгляд питань порядку денного сесії Верховної Ради України.

Проаналізуйте дії Голови Верховної Ради України та народного депутата України і дайте відповідь на його запит.

4. На першій сесії Верховної Ради нового скликання за рішенням народних депутатів України було створено Президію Верховної Ради України, якій було доручено розробити проект постанови щодо обрання Голови Верховної Ради України та його заступників. Президія Верховної Ради України підготувала проект постанови, у якому було визначено, що обрання Голови Верховної Ради України та його заступників буде здійснюватися у режимі відкритого поіменного голосування, і винесла його на розгляд народних депутатів України.

Чи відповідають дії народних депутатів України і визначений проектом постанови порядок обрання Голови Верховної Ради України та його заступників вимогам чинного законодавства ?

Теми рефератів:

1. Організація виборів Верховної Ради України.

2. Правові засади та організація роботи Верховної Ради України.
3. Організаційна структура Верховної Ради України.
4. Форми і методи діяльності Верховної Ради України.
5. Організація роботи Голови Верховної Ради України та його заступників.
6. Організація роботи комітетів Верховної Ради України.
7. Організація роботи депутатських груп і фракцій Верховної Ради України.
8. Організація роботи Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
9. Правові засади забезпечення діяльності народних депутатів України Верховної Ради України.
10. Організація роботи Рахункової палати Верховної Ради України.

Нормативні акти та література

Регламент Верховної Ради України, введений в дію Постановою Верховної Ради України від 16.03.2006 р. № 3547 (із змінами) / Відом. Верхов. Ради України. – 2006. – № 23,24-25. – Ст. 202.

Про правовий режим майна, що забезпечує діяльність Верховної Ради України: Закон України від 13.12.96 р. № 594/96-ВР / Відом. Верхов. Ради України. – 1997. – № 19. – Ст.140.

Про комітети Верховної Ради України: Закон України від 04.04.1995 р. № 116/95-ВР в ред. Закону від 22 грудня 2005 року // Відом. Верхов. Ради України, – 1995. – № 19. – Ст. 134.

Про вибори народних депутатів України: Закон України від 25.03.2004 р. № 1665- IV в ред. Закону від 07.07.2005 р. № 2777-IV (із змінами) / Відом. Верхов. Ради України, – 2005. – № 38-39. – Ст. 449.

Про статус народного депутата України: Закон України від 17.11.1992 р. № 2790-ХІІ в ред. Закону від 22.03.2001 р. № 2328-III (із змінами) / Відом. Верхов. Ради України. – 2001. – № 42. – Ст. 212.

Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23.12.1997 р. №776/97-ВР / Відом. Верхов. Ради України. – 1998. – № 20. – Ст.99.

Про структуру апарату Верховної Ради України: Постанова Верховної Ради України від 20.04.2000 р. №1678-III (із змінами) / Відом. Верхов. Ради України. – 2000. – № 31. – Ст. 253.

Про співробітництво Кабінету Міністрів України з Верховною

Радою України: Постанова Кабінету Міністрів України від 07.09.2006р. № 1284 // Офіц. вісн. України. – 2006. – № 36. – Ст. 2504.

Рішення Конституційного Суду України від 17.10.2002 р. № 17-рп/2002 (щодо повноважності Верховної Ради України) / Відом. Верхов. Ради України. – 2002. – № 44. – Ст. 2045.

Рішення Конституційного Суду України від 19.05.2004 р. № 11-рп/ 2004 (справа про умови дострокового припинення повноважень Верховної Ради України) / Відом. Верхов. Ради України. – 2004. – № 22. – Ст. 1515.

Рішення Конституційного Суду України від 07.07.98 р. № 11-рп/98 (справа щодо порядку голосування та повторного розгляду законів Верховною Радою України) / Відом. Верхов. Ради України. – 1998. – № 27. – С. 139.

Т е м а 4. ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

1. Основи організації і діяльності Президента України. Функції Президента України.

2. Організація підготовки й проведення виборів Президента України.

3. Форми, методи, гарантії діяльності Президента України.

4. Організація підготовки та виконання актів Президента України.

5. Апарат Президента України, його структура, функції та організація роботи. Організація роботи Ради національної безпеки й оборони України та Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим.

Питання для самоконтролю:

1. Що означає термін «глава держави»?
2. Функції Президента України.
3. Гарантії діяльності Президента України.
4. Вкажіть вимоги до кандидата на посаду Президента України.
5. З якого моменту Президент України вступає на посаду?
6. Як взаємодіє Президент з Верховною Радою УкраїниРУ?
7. Як взаємодіє Президент з Кабінетом Міністрів України?
8. Які підзаконні акти має право видавати Президент?

9. В яких випадках повноваження Президента України можуть бути припинені дотерміново?

10. Які посадові особи за посадами належать до Ради національної безпеки і оборони (РНБО) України? Хто очолює РНБО?

11. Який статус має Адміністрація Президента?

12. Які консультативно-дорадчі органи має право формувати Президент України?

13. Який статус має Представництво Президента України в Автономній Республіці Крим, організація його роботи?

14. Організація роботи Адміністрації Президента України.

15. Рада національної безпеки і оборони України, її структура, функції та організація роботи..

Завдання

1. Громадянин Петров звернувся до Центральної виборчої комісії із заявою про самовисунення кандидатом на пост Президента України та проханням звільнити його від внесення грошової застави у зв'язку із тяжким матеріальним становищем. Центральна виборча комісія відмовила у прийнятті заяви Петрова через відсутність необхідних документів для реєстрації кандидата на пост Президента України. Петров зібрав необхідні документи, крім документу про внесення грошової застави, і знову звернувся до Центральної виборчої комісії, яка відмовила у прийнятті документів, зазначивши, що повторна заява особи про самовисунення кандидатом на пост Президента України не приймається. Петров подав скаргу на дії Центральної виборчої комісії до Верховного Суду України, зазначивши, що порушено його виборче право, оскільки внесення грошової застави Конституцією не передбачено.

Дайте юридичний аналіз ситуації. Які умови для реєстрації кандидата на пост Президента України передбачені чинним законодавством України? Чи відповідають дії Центральної виборчої комісії вимогам законодавства?

2. Президент України прийняв низку рішень: про затвердження Положення про Генеральний штаб Збройних Сил України та Положення про Міністерство транспорту України; про прийняття до громадянства; про звільнення з посади голови місцевої державної адміністрації; доручення Кабінету Міністрів України щодо підготовки до проведення

міжнародного форуму; про структуру та штат Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим; про затвердження рішення Ради національної безпеки й оборони України.

Чи належать до компетенції Президента України зазначені питання? Якими актами мають оформлюватися вказані рішення? У чому полягає відмінність між указами та розпорядженнями Президента України?

3. Під час перебування Президента України у відрядженні Голова Секретаріату Президента України видав розпорядження про утворення консультативно-дорадчого органу при Президентові України, затвердив Положення про нього та призначив працівників цього органу. Народні депутати направили запит Голові Секретаріату Президента України з вимогою відмінити розпорядження, однак він відмовився це зробити, зазначивши, що право відміни актів належить Президенту України.

Дайте юридичний аналіз ситуації та запропонуйте шляхи її вирішення. Чи належать до повноважень Голови Секретаріату Президента України вирішення цих питань?

4. Постійний представник Президента України в Автономній Республіці Крим направив подання до Верховної Ради Автономної Республіки Крим з вимогою скасувати її постанову про призначення Голови Ради міністрів Автономної Республіки Крим у зв'язку із порушенням встановленої процедури розгляду цього питання. Після відмови Верховної Ради Автономної Республіки Крим розглянути подання він звернувся до Конституційного Суду України з вимогою визнати постанову Верховної Ради Автономної Республіки Крим неконституційною.

Чи відповідають дії Постійного представника Президента України в Автономній Республіці Крим вимогам законодавства? Яке рішення має прийняти Конституційний Суд України?

5. Голова Секретаріату Президента України видав розпорядження про скасування рішення Постійного представника Президента в Конституційному Суді України, яким було призначено заступника Постійного представника Президента в Конституційному Суді України та утворено постійно діючу робочу групу для проведення правової експертизи конституційних подань Президента України. Постійний представник Президента в Конституційному Суді України звернувся

до глави держави з вимогою скасувати розпорядження Голови Секретаріату Президента України.

Проаналізуйте дії Голови Секретаріату Президента України та Постійного представника Президента в Конституційному Суді України. Яким чином здійснюється забезпечення діяльності Постійного представника Президента в Конституційному Суді України?

Теми рефератів:

1. Основи правового статусу Президента України.
2. Організація виборів Президента України.
3. Функції та компетенції Президента України.
4. Функції та компетенції Президента України у світлі конституційної реформи.
5. Форми та методи діяльності Президента України.
6. Гарантії діяльності Президента України.
7. Організація роботи Ради національної безпеки і оборони України.
8. Організація роботи Адміністрації Президента України.
9. Організація роботи Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим
10. Функції та статус Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим.

Нормативні акти та література

Про вибори Президента України: Закон України від 05.03.1999 р. № 474-XIV в ред. Закону від 18.03.2004 р. № 1630-IV / Відом. Верхов. Ради України. – 2004. – № 20 – 21. – Ст.291.

Про Раду національної безпеки і оборони України: Закон України від 05.03.1998 р. № 183/98-ВР/ Відом. Верхов. Ради України. – 1998. – № 35. – Ст.237.

Про Представництво Президента України в Автономній Республіці Крим: Закон України від 02.03.2000 р. № 1524-III / Відом. Верхов. Ради України. – 2000. – № 21. – Ст.158.

Про офіційні символи глави держави: Указ Президента України від 29.11.1999 р. № 1507/99 / Офіц. вісн. України. – 1999. – № 48. – С. 28.

Положення про Секретаріат Президента України, затв. Указом

Президента України від 04.11.2005 р. № 1548/2005 (із змін.) / Офіц. вісн. України. – 2005. – № 45. – Ст. 2833.

Питання Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим: Указ Президента України від 12.10.2005 р. № 1433/2000 / Офіц. вісн. України. – 2005. – № 41. – Ст. 2601.

Законодавство про вибори Президента України: Наук.-практ. посіб. / [Панов М.І., Сergyogina С.Г., Битяк Ю.П. та ін.] – Х.: Одиссей, 2004. – 264 с.

Сergyogina С.Г. Теоретично-правові та організаційні засади функціонування інституту президентства в Україні. Моногр. / Сergyogina С.Г. – Х.: Ксілон, 2001. – 152 с.

Тодыка Ю.Н. Президент Украины: конституционно-правовой статус. / Ю.Н. Тодыка, В.Д. Яворский. – Х.: Факт, 1999 – 246 с.

Т е м а 5. ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ. ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВИХ ДЕРЖАВНИХ АДМІНІСТРАЦІЙ

1. Основи організації і діяльності Кабінету Міністрів України. Функції Кабінету Міністрів України.
2. Порядок утворення і будова Кабінету Міністрів України.
3. Форми і методи діяльності Кабінету Міністрів України. Порядок підготовки та проведення засідань Кабінету Міністрів України.
4. Організація роботи центральних органів виконавчої влади.
5. Основи організації і діяльності місцевих державних адміністрацій.
6. Функції та компетенція місцевих державних адміністрацій.

Питання для самоконтролю:

1. Які організаційно-правові рівні містить структура системи органів виконавчої влади?
2. Які органи державного управління належать до системи органів виконавчої влади?
3. Система, функції, будова та порядок утворення центральних органів виконавчої влади.
4. Основи організації і діяльності центральних органів виконавчої влади.

5. Вкажіть основні завдання Кабінету Міністрів України? На яких принципах ґрунтується діяльність Кабінету Міністрів України?
6. Організація діяльності робочих органів Кабінету Міністрів України.
7. Порядок підготовки і проведення засідань Кабінету Міністрів України.
8. Дайте визначення міністерства, державного комітету, ЦОВВ зі спеціальним статусом.
9. Форми і методи діяльності центральних органів виконавчої влади.
10. Організація прийняття та виконання актів Кабінету Міністрів України.
11. Які органи державного управління реалізують виконавчу владу в областях і районах?
12. Кому підзвітні та підконтрольні місцеві державні адміністрації? Хто очолює місцеві державні адміністрації?
13. Порядок формування, структура та організація роботи колегії місцевої державної адміністрації.
14. Організація прийняття та виконання актів місцевих державних адміністрацій.
15. Відносини місцевих державних адміністрацій з іншими органами державної влади та органами місцевого самоврядування.

Завдання

1. За дорученням Прем'єр-міністра України перший віце-прем'єр-міністр України скликав і провів засідання Кабінету Міністрів України, на якому була присутня більшість його членів. На засіданні розглядалися звіти голів обласних державних адміністрацій про виконання їхніх повноважень. Після ознайомлення з рішеннями Кабінету Міністрів України щодо притягнення до дисциплінарної відповідальності окремих голів обласних державних адміністрацій, що були прийняті на засіданні більшістю голосів, Прем'єр-міністр України видав розпорядження про їх скасування.

Проаналізуйте дії Прем'єр-міністра України та першого віце-прем'єр-міністра України. Чи був дотриманий порядок підготовки, проведення засідань та прийняття рішень Кабінету Міністрів України?

2. Постановою Верховної Ради України було визначено

тематику та порядок денний Дня Уряду України у Верховній Раді України. Прем'єр-міністр України відмовився визначити доповідача і надати необхідну інформацію, направивши до Верховної Ради України лист з ініціативою розгляду на Дні Уряду України інших питань. Верховна Рада України прийняла постанову, якою зобов'язала Прем'єр-міністра України, міністра фінансів та Голову Ради міністрів Автономної Республіки Крим прийняти участь у Дні Уряду за визначеною Верховною Радою України тематикою, надати народним депутатам України аналітичні і довідкові матеріали з питань, що розглядатимуться на Дні Уряду України, а також направила звернення Президенту України розглянути питання щодо персональної відповідальності окремих членів Кабінету Міністрів України за невиконання постанови Верховної Ради України.

Дайте юридичний аналіз ситуації. Чи був дотриманий порядок підготовки матеріалів до проведення Дня Уряду України у Верховній Раді України?

3. До порядку денного чергового засідання Кабінету Міністрів України були включені наступні питання: про створення у структурі Міністерства транспорту України Державного департаменту авіаційного транспорту; про затвердження положення про Державний комітет природних ресурсів України; про затвердження Державної програми економічного і соціального розвитку України та Державної програми розвитку промисловості; про утворення Міжвідомчої координаційної ради з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу; про погодження кандидатури Лісового К.В. для призначення першим заступником міністра – керівником апарату Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції; про звіт голови Харківської обласної державної адміністрації; про затвердження регламенту роботи апарату Міністерства охорони здоров'я України; про притягнення до дисциплінарної відповідальності Голову Пенсійного фонду України.

Чи належать вказані питання до компетенції Кабінету Міністрів України? Відповідь обґрунтуйте.

4. На засіданні урядового комітету було прийнято рішення про утворення робочої групи для підготовки проекту концепції реформування житлово-комунального господарства та залучення до його роботи народних депутатів України, голів місцевих державних адміністрацій, представників органів місцевого самоврядування.

Прем'єр-міністр України вважаючи, що урядовий комітет вийшов за межі своєї компетенції, скасував його рішення і доручив підготовку проекту концепції віце-прем'єр-міністру України. На засіданні Кабінету Міністрів України віце-прем'єр-міністр України звернувся із проханням утворити робочу групу для підготовки проекту концепції реформування житлово-комунального господарства.

Дайте юридичний аналіз ситуації. Чи відповідають рішення урядового комітету та Прем'єр-міністра України вимогам законодавства? Який порядок підготовки проектів актів Кабінету Міністрів України?

5. Наказом міністра фінансів у структурі очолюваного ним міністерства було утворено колегію, затверджено її кількісний та персональний склад, а також визначено основні напрямки діяльності, серед яких було зазначено наступні: підготовка проектів наказів міністра, підготовка аналітично-довідкових матеріалів на засідання Кабінету Міністрів України, розробка пропозицій щодо вдосконалення діяльності міністерства. Крім керівників міністерства та його структурних підрозділів до складу колегії було включено народних депутатів України та директора Науково-дослідного фінансового інституту. Прем'єр-міністр України звернувся з вимогою до міністра про скасування наказу і дав доручення міністру Кабінету Міністрів України включити питання про утворення колегії міністерства фінансів до розгляду на засіданні уряду. Міністр фінансів направив лист Прем'єр-міністру України, у якому зазначив, що питання формування колегії міністерства та визначення її функцій належать до його повноважень.

Дайте юридичний аналіз ситуації та запропонуйте шляхи її вирішення.

6. Голова місцевої державної адміністрації своїм розпорядженням затвердив структуру апарату місцевої державної адміністрації у складі таких відділів: організаційного, кадрової роботи, роботи із зверненнями громадян, взаємодії з правоохоронними органами та оборонної роботи, головного управління економіки, головного фінансового управління, управління з питань внутрішньої політики. Прем'єр-міністр України скасував розпорядження голови місцевої державної адміністрації і звільнив його з посади.

Проаналізуйте дії голови місцевої державної адміністрації та

Прем'єр-міністра України. Чи був дотриманий порядок формування структури місцевої державної адміністрації ?

7. Обласна державна адміністрація здійснила перевірку рішень обласної ради на відповідність їх Конституції та законам України. Наслідком цієї перевірки було видання розпорядження голови місцевої державної адміністрації про припинення дії кількох рішень ради. Голова обласної ради відмовився виконувати розпорядження голови місцевої державної адміністрації і виніс на розгляд ради питання про вираження недовіри голові місцевої державної адміністрації.

Дайте юридичний аналіз ситуації. У яких сферах місцева державна адміністрація повноважна здійснювати державний контроль? Чи відповідають дії голови місцевої державної адміністрації та голови обласної ради вимогам законодавства?

Теми рефератів:

1. Система органів виконавчої влади в Україні.
2. Структура та організація роботи Кабінету Міністрів України.
3. Функції та компетенція Кабінету Міністрів України.
4. Порядок підготовки та проведення засідань Кабінет Міністрів України.
5. Форми та методи діяльності Кабінету Міністрів України.
6. Апарат Кабінету Міністрів України.
7. Організація роботи міністерств.
8. Організація роботи державних комітетів.
9. Організація роботи центральних органів виконавчої влади з статусом державного комітету.
10. Організація роботи центральних органів виконавчої влади з спеціальним статусом.
11. Форми роботи та методи діяльності місцевих державних адміністрацій та їх посадових осіб.
12. Система і основи правового статусу місцевих державних адміністрацій.
13. Структура місцевих державних адміністрацій.
14. Правовий статус та порядок формування територіальних органів виконавчої влади.
15. Повноваження та компетенція територіальних органів виконавчої влади.

Нормативні акти та література

Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 21.12.2006р. № 514-V / Офіц. вісн. України. – 2007. – № 6. – Ст. 207.

Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09.04.1999 р. № 586-XIV / Відом. Верхов. Ради України. – 1999. – № 20 – 21. – Ст.190.

Про функціональні повноваження Прем'єр-міністра України, Першого віце-прем'єр-міністра України, віце-прем'єр-міністрів України та Міністра Кабінету Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 04.09.2006 р. № 1269 / Відом. Верхов. Ради України. – 2006. – № 36. – Ст. 2497.

Про систему центральних органів виконавчої влади: Указ Президента України від 15.12.1999 р. № 1572/99 (зі змін.) // Відом. Верхов. Ради України. – 1999 р., № 50, с. 8.

Загальне положення про міністерство, інший центральний орган державної виконавчої влади, затв. Указом Президента України від 12.03.1996 р. № 179/96 / Уряд. кур'єр. – 1996. – № 58 – 59.

Питання діяльності урядових комітетів: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.10.2005 р. № 1020 / Уряд. кур'єр. – 2005. – № 42. – Ст. 2657; 2006. – № 28. – Ст. 2014.

Про вдосконалення структури місцевих державних адміністрацій: Указ Президента України від 03.04.2005 р. № 593/2005 (зі змін.) / Уряд. кур'єр. – 2005. – № 14. – Ст. 707.

Про структуру місцевих державних адміністрацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.05.2005 р. № 328 (зі змін.) / Уряд. кур'єр. – 2005. – № 19. – Ст. 999.

Битяк Ю.П. Повноваження та організація діяльності місцевих державних адміністрацій, їх відносини з органами місцевого самоврядування / Ю.П. Битяк // Держ. буд-во та місц. самоврядування. – Х.: Право, 2002. – Вип. 4. – С. 3 – 15.

Величко В.О. Конституційно-правовий статус місцевих державних адміністрацій в Україні: Моногр. / Величко В.О. – Х., 2005. – 208 с.

Т е м а 6. ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ОРГАНІВ ВЛАДИ АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ

1. Основи організації та діяльності, функції Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

2. Організаційна будова та порядок формування Верховної Ради Автономної Республіки Крим.
3. Форми і методи діяльності Верховної Ради Автономної Республіки Крим.
4. Організація роботи депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим.
5. Апарат Верховної Ради Автономної Республіки Крим та організація його роботи.
6. Організація роботи Ради Міністрів Автономної Республіки Крим та інших органів виконавчої влади Автономної Республіки Крим. Апарат Ради Міністрів Автономної Республіки Крим.
7. Акти органів влади Автономної Республіки Крим, порядок їх прийняття та реалізація.

Питання для самоконтролю:

1. Визначте функції Верховної Ради Автономної Республіки Крим в системі державного управління України.
2. Як здійснюється організація підготовки і проведення виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим?
3. Як здійснюється організація роботи органів і посадових осіб Верховної Ради Автономної Республіки Крим?
4. Охарактеризуйте порядок утворення і будови Ради міністрів Автономної Республіки Крим.
5. Визначте функції Ради міністрів Автономної Республіки Крим.
6. Які форми і методи застосовують у своїй діяльності Рада міністрів Автономної Республіки Крим.
7. Визначте організацію роботи апарату Ради міністрів Автономної Республіки Крим.
8. Як організовується діяльність інших органів виконавчої влади Автономної Республіки Крим.
9. Визначте порядок прийняття та реалізації актів органів влади Автономної Республіки Крим.
10. Правовий статус депутатів Верховної Ради АРК.

Завдання

1. Голова Верховної Ради Автономної Республіки Крим сформував порядок денний і скликав сесію Верховної Ради Автономної Республіки Крим, на якій запропонував ввести до складу

Президії Верховної Ради Автономної Республіки Крим Постійного представника Президента України в Автономній Республіці Крим та Голову Ради міністрів Автономної Республіки Крим і доручити Президії Верховної Ради Автономної Республіки Крим здійснення контролю за підготовкою проекту бюджету Автономної Республіки Крим. Депутати погодилися з пропозиціями Голови Верховної Ради Автономної Республіки Крим і прийняли відповідну постанову. Постійний представник Президента України в Автономній Республіці Крим інформував главу держави про дії Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

Дайте юридичний аналіз ситуації та запропонуйте шляхи її вирішення. Чи відповідають дії Голови Верховної Ради Автономної Республіки Крим та Постійного представника Президента України в Автономній Республіці Крим вимогам законодавства?

2. Верховна Рада Автономної Республіки Крим, заслухавши прокурора Автономної Республіки Крим, визнала його роботу незадовільною, через що своєю постановою відсторонила його від виконання повноважень і направила про це звернення Генеральному прокурору України.

Дайте юридичний аналіз ситуації. Які подальші дії прокурора Автономної Республіки Крим і Генерального прокурора України?

3. Верховна Рада Автономної Республіки Крим своєю постановою зупинила дію деяких нормативних актів Ради міністрів Автономної Республіки Крим як таких, що суперечать законам України, Конституції Автономної Республіки Крим та іншим нормативно-правовим актам Верховної Ради Автономної Республіки Крим, і одночасно звернулася до Президента України щодо їх скасування. Президент України не погодився з позицією Верховної Ради Автономної Республіки Крим і у відповіді зазначив про відсутність підстав для скасування нормативно-правових актів Ради міністрів Автономної Республіки Крим.

Дайте юридичний аналіз ситуації та запропонуйте шляхи її вирішення.

4. Розпорядженням Голови Верховної Ради Автономної Республіки Крим був сформований апарат Верховної Ради Автономної Республіки Крим, затверджено положення про Секретаріат і Управління справами Верховної Ради Автономної Республіки Крим та з числа депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим

призначені керівник Секретаріату і керуючий справами Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

Чи були дотримані вимоги законодавства у процесі формування апарату Верховної Ради Автономної Республіки Крим?

Теми рефератів:

1. Організація роботи органів публічної влади Автономної Республіки Крим.
2. Організація роботи Верховної Ради Автономної Республіки Крим.
3. Порядок формування Верховної Ради Автономної Республіки Крим.
4. Структура Верховної Ради Автономної Республіки Крим.
5. Правовий статус депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим.
6. Правові форми діяльності Верховної Ради Автономної Республіки Крим.
7. Організація роботи сесій Верховної Ради Автономної Республіки Крим
8. Організація роботи апарату Верховної Ради Автономної Республіки Крим.
9. Організація роботи Ради міністрів Автономної Республіки Крим.

Нормативні акти та література

Конституція Автономної Республіки Крим від 21.10.1998 р., затв. Законом України від 23.12.1998 р. № 350-XIV / Відом. Верхов. Ради України. – 1999. – № 5 – 6. – Ст.43.

Про Верховну Раду Автономної Республіки Крим: Закон України від 10.02.1998 р. № 90/98-ВР / Відом. Верхов. Ради України. – 1998. – № 29. – Ст.191; 2007. – № 13. – Ст. 134.

Про статус депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим: Закон України від 22.12.2006 р. N 533-V / Відом. Верхов. Ради України. – 2007. – № 14. – Ст. 168.

Регламент Верховной Рады Автономной Республики Крым, утв. Постановлением Верховной Рады Автономной Республики Крым от 30.06.1998 г. № 109-II (с изм.) / Відом. Верхов. Ради України. – 1998. – № 6. – Ст.388.

Положение о Секретариате Верховной Рады Автономной Республики Крым, утв. Постановлением Верховной Рады Автономной Республики Крым от 18.09.2002 г. № 253-3/02 (с изм.) / Відом. Верхов. Ради України. – 2002. – № 9. – Ст. 961-962.

Регламент работы Совета министров Автономной Республики Крым, утв. Постановлением Совета министров Автономной Республики Крым от 23.11.2005 г. № 545 / Відом. Верхов. Ради України. – 2005. – № 11. – Ст. 1105; 2007. – № 1. – Ст. 30.

Т е м а 7. ОРГАНІЗАЦІЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

1. Поняття, система та принципи місцевого самоврядування в Україні.
2. Форми здійснення територіальною громадою місцевого самоврядування.
3. Організація роботи місцевих рад.
4. Організація роботи органів самоорганізації населення.

Питання для самоконтролю:

1. Територіальна громада – первинний суб'єкт місцевого самоврядування.
2. Визначте рівні нормативно-правового регулювання діяльності органів місцевого самоврядування
3. Порядок підготовки і проведення місцевих референдумів.
4. Яка структура Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» ?
5. Місцеве самоврядування — це право чи обов'язок територіальної громади вирішувати питання місцевого значення?
6. Особливості функціонування органів місцевого самоврядування у м. Києві та Севастополі.
7. Яка мета реформування системи місцевого самоврядування та територіального устрою?
8. Які органи місцевого самоврядування реалізують спільні інтереси територіальних громад?
9. Яка перспектива розвитку місцевого самоврядування в Україні?

Тема 8. ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ПРЕДСТАВНИЦЬКИХ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ВИКОНАВЧИХ ОРГАНІВ МІСЦЕВИХ РАД І ПОСАДОВИХ ОСІБ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

1. Апарат місцевих рад і організація його роботи. Служба в органах місцевого самоврядування.
2. Організація роботи сільського, селищного, міського голови, секретаря ради, голови обласної, районної ради та його заступників.
3. Організація роботи виконавчих органів місцевих рад.
4. Організація роботи депутатів місцевих рад.
5. Гарантії місцевого самоврядування та відповідальність органів і посадових осіб місцевого самоврядування.

Питання для самоконтролю:

1. Збори громадян, організація їх підготовки та порядок проведення.
2. Місцеві ініціативи, громадські слухання, організація їх проведення.
3. Відповідальність органів і посадових осіб місцевого самоврядування.
4. Порядок підготовки та проведення сесій місцевих рад.
5. Організація роботи постійних і тимчасових комісій місцевих рад.
6. У чому полягає відмінність поняття «служба» в органах місцевого самоврядування та органах державного управління?
7. Порядок формування і будова виконавчих комітетів місцевих рад
8. Форми та методи роботи виконавчих комітетів місцевих рад
9. Організація роботи апарату виконавчих комітетів місцевих рад.
10. Система, будова, порядок утворення та форми роботи відділів, управлінь та інших виконавчих органів рад.
11. Компетенція виконавчих органів місцевих рад.
12. Асоціації та інші форми добровільних об'єднань органів місцевого самоврядування.
13. Що регулює Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування»?
14. До чиєї компетенції належить управління об'єктами спільної

власності?

15. Які форми волевиявлення громадян використовуються найчастіше та найменше?

Завдання

1. На сесії обласної ради було прийнято рішення про прийняття до комунальної власності області приміщення міської спортшколи через недоцільне та неефективне його використання міською радою, виконавчий комітет якої прийняв рішення про передачу в оренду приміщення спортшколи для організації магазину спортивних товарів. Міська рада не погодилася з рішенням обласної ради і звернулася до суду з вимогою скасування рішення обласної ради.

Чи відповідають рішення обласної ради, виконавчого комітету міської ради вимогам законодавства? Яке рішення має прийняти суд?

2. Міська рада прийняла рішення про проведення місцевого референдуму щодо встановлення нового місцевого податку на утримання місцевої міліції. Міський прокурор подав протест до міської ради з вимогою скасувати незаконне рішення. У відповіді прокурору міським головою було зазначено, що прийняття рішення про проведення місцевого референдуму належить до виключної компетенції міської ради.

Дайте юридичний аналіз ситуації та запропонуйте шляхи її вирішення.

3. Міський прокурор звернувся з протестом на дії міського голови, який своїм розпорядженням вніс зміни до місцевого бюджету. Міський голова направив міському прокурору пояснення щодо законності своїх дій з посиланням на регламент місцевої ради, у якому було закріплено, що зміни до міського бюджету в міжсесійний період вносяться розпорядженням міського голови з подальшим затвердженням на сесії міської ради.

Дайте юридичний аналіз ситуації та визначте шляхи її вирішення. Як здійснюється підготовка і внесення змін до місцевого бюджету?

4. На сесії міської ради було прийнято рішення про проведення консультативного референдуму щодо надання місту спеціального статусу – міста республіканського значення. Міський прокурор

опротестував рішення ради і вимагав його скасувати. У відповіді прокурору міський голова зазначив, що референдум буде носити консультативний характер, а тому міська рада має право приймати рішення про його проведення.

Чи відповідає рішення ради вимогам законодавства щодо проведення місцевого референдуму? Які питання можуть бути предметом місцевого референдуму?

5. Вуличний комітет звернувся до секретаря міської ради з вимогою провести слухання з питань екологічних проблем міста. Секретар міської ради відмовив вуличному комітету, пояснивши, що слухання проводяться за вимогою не менш як 300 членів територіальної громади і пропозицію про проведення слухання слід попередньо узгодити з виконавчим комітетом міської ради.

Прокоментуйте дії вуличного комітету і секретаря міської ради. Як відбувається організація слухань у місцевій раді?

6. Міський голова своїми розпорядженнями затвердив положення про виконавчі органи міської ради та їх структуру, а також за ініціативою жителів вулиці створив вуличний комітет. На сесії міської ради більшістю голосів депутатів було прийнято рішення про скасування розпоряджень міського голови. Міський голова не погодився з рішенням ради і зупинив його дію своїм розпорядженням.

Чи правомірні прийняті акти міського голови?

7. На сесії обласної ради було прийнято рішення про утворення тимчасової контрольної комісії для здійснення контролю за виконанням обласного бюджету та вивчення питання про стан агропромислового комплексу області. До складу комісії були включені заступник голови обласної ради, заступник обласного прокурора, голова постійної комісії з питань бюджету і фінансів обласної ради, фінансові експерти. Тимчасова контрольна комісія звернулася до голови обласної державної адміністрації з вимогою надати звіт про хід виконання обласного бюджету. Голова обласної державної адміністрації відмовився виконувати вимоги тимчасової контрольної комісії і звернувся до суду з вимогою скасувати рішення обласної ради.

Дайте юридичний аналіз ситуації. Чи відповідають рішення обласної ради та дії голови обласної державної адміністрації вимогам

чинного законодавства? Який порядок утворення тимчасових контрольних комісій місцевих рад?

8. Жителі села звернулися до Верховної Ради України з вимогою достроково припинити повноваження сільського голови, який відмовився надати звіт територіальній громаді про свою роботу за три місяці. Голова Верховної Ради України доручив комітету з питань державного будівництва та місцевого самоврядування підготувати відповідь на це звернення.

Проаналізуйте ситуацію та підготуйте юридично обґрунтовану відповідь на звернення.

Теми рефератів:

1. Місцеве самоврядування як форма народовладдя в Україні.
2. Місцеве самоврядування як основа конституційного устрою в Україні.
3. Місцеве самоврядування як право населення на самостійне вирішення питань місцевого значення.
4. Місцеве самоврядування як форма здійснення влади на місцях.
5. Принципи діяльності місцевого самоврядування.
6. Пріоритетні напрями та перспективи розвитку місцевого самоврядування України.
7. Проблеми реформування місцевого самоврядування.
8. Автономія місцевого самоврядування.
9. Законодавство про місцеве самоврядування в Україні.
10. Теорії місцевого самоврядування.
11. Функції місцевого самоврядування.
12. Сучасна система місцевого самоврядування в Україні.
13. Форми та методи діяльності роботи місцевих рад.
14. Правовий статус органів місцевого самоврядування
15. Виконавчі органи місцевого самоврядування та організація роботи їх посадових осіб.
16. Форми участі громадян у місцевому самоврядуванні.
17. Органи самоорганізації населення.
18. Асоціації місцевого самоврядування.
19. Організація роботи сільських, селищних, міських, районних та голів обласних рад.
20. Організація роботи депутатів місцевих, районних і обласних рад.

21. Основні засади та принципи організації місцевих виборів
22. Гарантії забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування.
23. Проходження служби в органах місцевого самоврядування.
24. Місцеві податки та збори.
25. Комунальна власність.
26. Власні повноваження представницьких органів місцевого самоврядування.
27. Делеговані повноваження представницьких органів місцевого самоврядування
28. Взаємодія органів місцевого самоврядування з підприємствами, установами, організаціями та об'єднаннями громадян.
29. Місцеве самоврядування в Сполучених Штатах Америки.
30. Місцеве самоврядування у Польщі.
31. Місцеве самоврядування у Чехії.
32. Місцеве самоврядування в Словаччині.
33. Місцеве самоврядування в Німеччині.
34. Місцеве самоврядування в Швеції.

Нормативні акти та література

Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР зі змін. / Відом. Верхов. Ради України. – 1997. – № 24. – Ст.170.

Європейська Хартія про місцеве самоврядування. Офіційний переклад / Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 2002. – № 10. – с. 10-17.

Про всеукраїнський та місцевий референдуми: Закон України від 03.07.91 р. / Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 1991. – № 33. – Ст. 443.

Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 р. № 393/96-ВР (зі змін.) / Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 1996. – № 47. – Ст. 256.

Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів: Закон України від 06.04.2004 р. № 1667-IV / Відом. Верх. Ради України. – 2004. – № 30-31. – Ст. 382.

Про статус депутатів місцевих рад: Закон України від 11.07.2002 р. № 93-IV // Відом. Верх. Ради України. – 2002. – № 40. – Ст. 290.

Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України

від 07.06.2001 р. № 2493-III / Відом. Верх. Ради України. – 2001. – № 33. – Ст. 175.

Про органи самоорганізації населення: Закон України від 11.07.2001 р. № 2625-III / Відом. Верх. Ради України. – 2001. – № 48. – Ст. 254.

Положення про загальні збори громадян за місцем проживання в Україні, затв. постановою Верховної Ради України від 17.12.1993 р. № 3748-ХП / Відом. Верх. Ради України. – 1994. – № 6. – Ст. 30.

Бюджетний кодекс України від 21.06.2001 № 2542-III // Там же. – 2001. – № 37-38. – Ст. 189.

Про місцеві податки і збори: Декрет Кабінету Міністрів України від 20.05.1993 р. № 56 – 93 зі змін. / Відом. Верх. Ради України. – 1993. – № 30. – Ст.336.

Рішення Конституційного Суду України від 25.12.2003 р. № 21-рп/2003 (справа про особливості здійснення виконавчої влади та місцевого самоврядування у місті Києві) / Офіц. вісн. України. – 2003. – № 52. – Ст. 2829.

Рішення Конституційного Суду України від 18.06.2002 р. № 12-рп/2002 (справа про об'єднання територіальних громад) / Офіц. вісн. України. – 2002. – № 26. – Ст. 1233.

Батанов О.В. Конституційно-правовий статус територіальних громад в Україні. / Батанов О.В. – К.: „Ін Юре”, 2003. – 512 с.

Коваленко А.А. Теорія і практика місцевого самоврядування в Україні. / Коваленко А.А. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2002. – 464 с.

Кириченко Ю.М. Адміністративно-правові засади діяльності міського голови (Монографія). / Кириченко Ю.М. – Харків: ТОВ «Видавництво «ТИТУЛ», ТД «Золота миля», 2008. – 248 с.

Любченко П.М. Конституційно-правові основи розвитку місцевого самоврядування як інституту громадянського суспільства: Монографія. / Любченко П.М. – Харків: Одиссей, 2006. – 352 с.

Погорілко В.Ф. Референдуми в Україні: історія та сучасність: Моногр. / В.Ф. Погорілко, В.Л. Федоренко. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України, 2000. – 248 с.

СЛОВНИК ОСНОВНИХ ПОНЯТЬ ТА ТЕРМІНІВ

Апарат Верховної Ради України – це орган, який здійснює правове, наукове, організаційне, документальне, інформаційне, кадрове, фінансово-господарське, матеріально-технічне, соціально-

побутове та інше забезпечення діяльності Верховної Ради України, народних депутатів України.

Апарат Президента України – це створені главою держави в межах коштів Державного бюджету, консультативні, дорадчі, допоміжні та інші органи і служби.

Асоціації органів місцевого самоврядування – це добровільні самоврядні некомерційні об'єднання органів місцевого самоврядування, що утворюються на договірних засадах з метою реалізації публічних інтересів територіальних громад щодо захисту і належного забезпечення конституційно гарантованого права на здійснення місцевого самоврядування.

Верховна Рада України – парламент – єдиний орган законодавчої влади в Україні.

Верховна Рада Автономної Республіки Крим – це представницький орган, який здійснює представницькі, нормотворчі, контрольні функції та повноваження в межах своєї компетенції на підставі Конституції України і законів України, Конституції Автономної Республіки Крим і нормативно-правових актів Автономної Республіки Крим з метою сприяння реалізації прав та інтересів населення автономії та вирішенню питань життєдіяльності регіону.

Виконавчі органи сільських, селищних, міських (районних у містах) рад – це підконтрольні і підзвітні відповідним радам, а з питань здійснення делегованих повноважень – відповідним органам виконавчої влади виконавчі комітети, відділи, управління та інші створювані виконавчі органи.

Гарантії місцевого самоврядування – це сукупність умов та заходів, що забезпечують повну та ефективну реалізацію територіальними громадами, їх органами та посадовими особами права вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України.

Голова районної, обласної, районної в місті ради – це посадова особа, яка обирається радою з числа її депутатів у межах строку повноважень ради таємним голосуванням.

Громадські слухання – це форма участі жителів села, селища, міста у здійсненні місцевого самоврядування шляхом заслуховування не рідше одного разу на рік громадою звітів депутатів ради і посадових осіб місцевого самоврядування, під час якого можуть порушуватися різні питання і вноситися пропозиції з питань місцевого значення.

Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні –

це категорія державознавства, яка у широкому розумінні охоплює процес формування, існування та розвитку системи публічної влади в суспільстві; у вузькому розумінні характеризує організацію та діяльність органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим та місцевого самоврядування в Україні.

Депутатський запит народного депутата України – це вимога народного депутата, народних депутатів чи комітету Верховної Ради України, яка заявляється на сесії Верховної ради України до Президента України, органів Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, керівників інших органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також до керівників підприємств, установ і організацій, розташованих на території України, незалежно від їх підпорядкування і форм власності, дати офіційну відповідь з питань, віднесених до їх компетенції.

Депутатський запит депутатів місцевої ради – це підтримана радою вимога депутата місцевої ради до посадових осіб ради і її органів, сільського, селищного, міського голови, керівників підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності, які розташовані або зареєстровані на відповідній території, а депутата міської (міста обласного значення), районної, обласної ради – також до голови місцевої державної адміністрації, його заступників, керівників відділів і управлінь з питань, які віднесені до відання ради.

Депутатське звернення народного депутата України – це викладена в письмовій формі пропозиція народного депутата, звернена до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, керівників підприємств, установ і організацій, об'єднань громадян здійснити певні дії, дати офіційне роз'яснення чи викласти позицію з питань, віднесених до їх компетенції.

Депутатське звернення депутатів місцевої ради – це викладена в письмовій формі вимога депутата місцевої ради з питань, пов'язаних з його депутатською діяльністю, до місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб, а також керівників правоохоронних та контролюючих органів, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, розташованих на території відповідної ради, здійснити певні дії, вжити заходів чи дати офіційне роз'яснення з питань, віднесених до їх компетенції.

Депутатське запитання – це засіб одержання депутатом інформації або роз'яснення з тієї чи іншої проблеми. Відповідь на запитання може бути оголошено на сесії ради або дано депутату в

індивідуальному порядку. Запитання не включається до порядку денного сесії, не обговорюється і рішення по ньому не приймається.

Депутатські групи місцевої ради – це добровільні об'єднання депутатів, які створюються для спільної роботи по здійсненню депутатських повноважень, спільністю проблем, які вони вирішують та іншими ознаками.

Депутатські фракції Верховної Ради України – це депутатські об'єднання, які формуються на партійній основі народними депутатами, обраними за списком політичних партій (виборчих блоків політичних партій), які за результатами виборів отримали депутатські мандати.

Депутатські фракції місцевої ради – це добровільні об'єднання депутатів, які створюються на основі єдності поглядів або партійного членства з чисельністю не менше трьох депутатів у сільській, селищній та п'яти у районній, міській, районній у місті, обласній, Київській та Севастопольській міських радах.

Державний комітет – це центральний орган виконавчої влади, який безпосередньо не формуєчи урядової політики, покликаний сприяти міністерствам та Кабінету Міністрів України в її реалізації шляхом виконання функцій державного управління міжгалузевого або функціонального характеру.

Джерела науки державного будівництва і місцевого самоврядування – це інформаційні носії, матеріали, які містять знання в галузі державного будівництва і місцевого самоврядування: наукові праці вчених, правові акти, матеріали практики діяльності органів публічної влади.

Елементи змісту державного будівництва і місцевого самоврядування – це юридичні показники існуючої моделі організації та діяльності органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим та місцевого самоврядування в Україні. До них відносяться система, порядок утворення, внутрішньо організаційна будова, функції, компетенція, форми і методи діяльності органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим та місцевого самоврядування, принципи та основи їх організації та діяльності.

Загальні збори громадян – це зібрання всіх чи частини жителів села (сіл), селища, міста для вирішення питань місцевого значення.

Коаліція депутатських фракцій у Верховній Раді України – це добровільне об'єднання депутатських фракцій, яке формується у Верховній Раді за результатами виборів і на основі узгодження

політичних позицій, до складу якого входить більшість народних депутатів від конституційного складу Верховної Ради України.

Колегія міністерства та іншого центрального органу виконавчої влади – це консультативно-дорадчий орган, який утворюється для погодженого вирішення питань, колективного і вільного обговорення, інформаційного та аналітичного сприяння у визначенні найважливіших напрямів діяльності, опрацюванні проектів рішень.

Комітет Верховної Ради України – це орган Верховної Ради України, який утворюється з числа народних депутатів України для здійснення за окремими напрямами законопроектної роботи, підготовки і попереднього розгляду питань, віднесених до повноважень Верховної Ради України, виконання контрольних функцій.

Компетенція органів публічної влади – це сукупність закріплених у правових актах предметів відання та повноважень органів публічної влади, шляхом встановлення яких фіксується обсяг та зміст діяльності владних суб'єктів.

Матеріально-фінансова основа організації та діяльності органів публічної влади – це природні, майнові та фінансові ресурси, що використовують органи державної влади, органи влади Автономної Республіки Крим та органи місцевого самоврядування при здійсненні своїх функцій і повноважень.

Методи діяльності органів публічної влади – це прийоми і способи, за допомогою яких органи публічної влади реалізують свої функції та компетенцію, а також забезпечується організація управлінського процесу. Virізняються правові, організаційні та соціально-психологічні методи.

Методологічні основи науки державного будівництва і місцевого самоврядування – це система підходів, прийомів та способів наукового дослідження, теоретичні засади їх використання при вивченні різних аспектів організації та діяльності органів публічної влади, яка включає загальнофілософські (діалектика, метафізика, плюралізм та ін.), загальнонаукові (історичний, системно-структурний, порівняльно-правовий та ін.) та спеціальні (статистичний, соціометричний, моделювання та ін.) методи.

Міністерство – це центральний орган виконавчої влади, основним завданням якого є забезпечення формування та реалізації державної політики у відповідних сферах суспільного життя (секторах державного управління), спрямованої на виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України.

Міністерства Автономної Республіки Крим – це

республіканські органи виконавчої влади АРК, які забезпечують реалізацію загальнодержавної політики, розробку та впровадження республіканської політики у відповідній сфері.

Місцева рада – це представницький, колегіальний виборний орган місцевого самоврядування, який формується територіальною громадою на рівні села, селища, міста (району в місті), а на рівні області та районів представляє спільні інтереси цих територіальних громад.

Місцеве самоврядування в Україні – це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста – самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України.

Місцевий референдум – це форма прийняття територіальною громадою рішень з питань, що належать до відання місцевого самоврядування, шляхом прямого голосування.

Місцеві ініціативи – це пропозиція членів територіальної громади про обов'язковий розгляд на відкритому засіданні місцевої ради будь-якого питання, віднесеного до відання місцевого самоврядування.

Навчальна дисципліна «Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні» – це система наукових знань у галузі державного будівництва і місцевого самоврядування, необхідних і достатніх для формування цілісного уявлення про організацію роботи органів публічної влади у процесі підготовки юристів, державних службовців, фахівців органів державної влади і місцевого самоврядування.

Народний депутат – це обраний відповідно до Закону України “Про вибори народних депутатів України” представник Українського народу у Верховній Раді України і уповноважений ним протягом строку депутатських повноважень здійснювати повноваження, передбачені Конституцією України та законами України.

Наука державного будівництва і місцевого самоврядування – це система наукових поглядів, уявлень, знань, що комплексно на основі теоретичного та практико-прикладного підходів розкриває питання організації та діяльності органів публічної влади з урахуванням політичних, історичних, економічних, правових, організаційних, соціологічних чинників функціонування цих органів.

Наукова організація управлінської праці – це система

узагальнених знань про оптимальну організацію управлінської праці, засіб забезпечення високої продуктивності за допомогою досягнень сучасної науки і техніки.

Орган публічної влади – це відносно самостійна, структурно організована інституція, наділена власними функціями та компетенцією, необхідними матеріальними ресурсами для здійснення управління у визначеній сфері суспільних відносин, що розповсюджує свою владу на всіх суб'єктів за територіальною ознакою. Може бути класифікований також за функціональним призначенням, територіальною основою організації та діяльності, порядком фінансування, часом функціонування та ін.

Орган самоорганізації населення – це представницький орган, що створюється жителями, які на законних підставах проживають на території села, селища, міста або їх частини, для вирішення окремих питань місцевого значення.

Організаційні методи діяльності органів публічної влади – це способи і прийоми упорядкування і ефективної організації процесу реалізації функцій і компетенції органів публічної влади. До них відносяться методи планування, інформаційного забезпечення, вироблення рішень, організації виконання рішень, контролю виконання рішень, координації, роботи з кадрами.

Основи організації та діяльності органів публічної влади – це система зовнішніх чинників як необхідних умов існування й ефективного функціонування органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування. Основними видами є правова, територіальна та матеріально-фінансова основи.

Парламентські слухання – це спеціальні засідання Верховної Ради України, які проводяться з метою вивчення питань, що становлять суспільний інтерес та потребують законодавчого врегулювання за участю представників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, наукових установ, представників громадськості.

Повноваження органів публічної влади – це сукупність «право-обов'язків» органів публічної влади, закріплених за ними у встановленому законодавством порядку для здійснення покладених на ці органи функцій.

Погоджувальна рада депутатських фракцій – це консультативно-дорадчий орган Верховної Ради України, який створюється для попередньої підготовки і розгляду організаційних

питань роботи Верховної Ради.

Посадова особа місцевого самоврядування – це особа, яка працює в органах місцевого самоврядування, має відповідні посадові повноваження у здійсненні організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій і отримує заробітну плату за рахунок місцевого бюджету.

Постійні комісії ради – це робочі органи, що утворюються із числа депутатів для вивчення, попереднього розгляду і підготовки питань, які належать до відання ради, здійснення контролю за виконанням рішень ради та її виконавчого комітету.

Постійні та тимчасові комісії Верховної Ради АРК – це органи Верховної Ради АРК, які обираються на строк її повноважень з числа депутатів для вивчення, попереднього розгляду і підготовки питань, які відносяться до її відання, здійснення контролю за виконанням постанов і рішень Верховної Ради АРК.

Правова основа організації та діяльності органів публічної влади – це система правових норм, що регулюють суспільні відносини, які виникають у процесі організації і функціонування органів публічної влади, закріплюють елементи їх організації та діяльності.

Предмет науки державного будівництва і місцевого самоврядування – це комплекс суспільних відносин, що складаються у процесі організації та діяльності органів публічної влади.

Представництво Президента України в АРК – це державний орган, утворений відповідно до Конституції України з метою сприяння виконанню в Автономній Республіці Крим повноважень, покладених на Президента України.

Президія Верховної Ради Автономної Республіки Крим – це орган координації роботи Верховної Ради АРК, сприяння депутатам у виконанні ними своїх обов'язків, підготовки сесій і реалізації інших повноважень.

Президія (колегія) районної, обласної ради – це дорадчий орган ради, який попередньо готує узгоджені пропозиції і рекомендації з питань, що передбачається внести на розгляд ради.

Принципи організації та діяльності органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування – це керівні ідеї, положення, що відображають закономірності формування, функціонування і розвитку органів публічної влади, на яких ґрунтується їх організація й діяльність.

Рада міністрів Автономної Республіки Крим – це виконавчий орган Автономної Республіки Крим, який здійснює виконавчі функції та повноваження в межах своєї компетенції.

Рада національної безпеки і оборони України (РНБО) – це координаційний орган з питань національної безпеки і оборони при Президентові України.

Рахункова палата – це постійно діючий незалежний орган контролю, який утворюється Верховною Радою України, підпорядкований і підзвітний їй.

Регламент Верховної Ради України – це нормативно-правовий акт, який приймається Верховною Радою України та встановлює порядок підготовки і проведення сесій Верховної Ради України, засідань, формування державних органів, визначає законодавчу процедуру, процедуру розгляду інших питань, віднесених до її повноважень, та порядок здійснення контрольних функцій Верховної Ради.

Регламент Кабінету Міністрів України – це нормативно-правовий акт, який затверджується Кабінетом Міністрів України й регулює питання планування роботи Уряду, порядок підготовки і проведення засідань, підготовки і прийняття актів Кабінету Міністрів України, координації діяльності членів Уряду та його робочих органів, контролю та виконавчої дисципліни, забезпечення діяльності Прем'єр-міністра України та віце-прем'єр міністрів України, постійних і тимчасових органів Кабінету Міністрів України й інші питання.

Республіканські комітети Автономної Республіки Крим – це республіканські органи виконавчої влади АРК, підпорядковані Раді міністрів АРК, які створюються для міжгалузевого регулювання, забезпечення проведення в життя загальнодержавної та республіканської політики у відповідній сфері суспільних відносин.

Секретаріат Кабінету Міністрів України – це структурний підрозділ Кабінету Міністрів України, який здійснює організаційне, експертно-аналітичне, правове, інформаційне та матеріально-технічне забезпечення діяльності Уряду, підготовку і проведення його засідань, засідань урядових комітетів та діяльності членів Кабінету Міністрів України.

Секретаріат Президента України – це постійно діючий орган, який утворюється Президентом України для забезпечення здійснення ним своїх повноважень як глави держави.

Сесія Верховної Ради України – це основна організаційна форма роботи Верховної Ради України, яка складається із пленарних

засідань, засідань комітетів, тимчасових слідчих комісій і тимчасових спеціальних комісій, що проводиться у період між пленарними засіданнями, роботи народних депутатів у депутатських фракціях та з виборцями.

Система науки державного будівництва і місцевого самоврядування – це внутрішньо взаємопов'язана, логічно побудована структура розміщення наукового матеріалу, обумовлена специфікою предмета. До основних блоків знань, які становлять її, відносяться: загальнотеоретичні, історичні питання науки, порівняльно-правові, соціополітичні та соціопсихологічні аспекти державного будівництва і місцевого самоврядування, елементи організації та діяльності органів публічної влади, система соціальних регуляторів організації роботи органів публічної влади в Україні, організації роботи органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, організація місцевого самоврядування в Україні, відносини органів публічної влади між собою, а також з об'єднаннями громадян, трудовими колективами.

Система місцевого самоврядування – це сукупність суб'єктів і організаційних форм здійснення місцевого самоврядування, через які територіальна громада реалізує надані їй функції і повноваження.

Сільський, селищний, міський голова – це головна посадова особа територіальної громади відповідно села (добровільного об'єднання в одну територіальну громаду жителів кількох сіл), селища, міста, який обирається відповідною територіальною громадою на основі загального, рівного, прямого виборчого права шляхом таємного голосування строком на чотири роки, і здійснює свої повноваження на постійній основі.

Територіальна громада – це жителі, об'єднані постійним місцем проживання у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно – територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, що мають єдиний адміністративний центр.

Територіальна основа органів публічної влади – це певна частина соціального, природного (у тому числі природно-ресурсного та екологічного), економічного, інфраструктурного, культурно-історичного і просторового потенціалів країни, що перебуває в юрисдикції органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування. Визначається адміністративно-територіальним устроєм України.

Тимчасові контрольні комісії місцевої ради – це органи ради,

які обираються з числа її депутатів для здійснення контролю з конкретно визначених радою питань, що належать до компетенції місцевого самоврядування.

Урядовий комітет – це постійний робочий орган Кабінету Міністрів України, який утворюється ним для координації діяльності членів Кабінету Міністрів України, попереднього розгляду проектів концепцій, програм та інших документів державної політики, а також проектів нормативно-правових актів, що подаються на розгляд Кабінету Міністрів України.

Урядовий орган державного управління – це департамент, служба, інспекція, який утворюється і діє у складі центрального органу виконавчої влади для реалізації державної політики та здійснення управління у відповідній підгалузі або сфері діяльності центрального органу виконавчої влади, а саме щодо управління майном, виконання контрольно-наглядових, регулятивних і дозвільно-реєстраційних функцій.

Функції органів публічної влади – це об'єктивно обумовлені основні напрямки їх діяльності, що забезпечують поділ праці в середині державного механізму і характеризуються певною стабільністю, в яких відображаються завдання і соціальне призначення органів публічної влади.

Центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом – це орган виконавчої влади, особливі завдання діяльності та повноваження якого визначені Конституцією та законами України, для якого встановлюється спеціальний порядок утворення, реорганізації, ліквідації, підконтрольності, підзвітності, а також призначення і звільнення керівників.

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Підготовка до практичних занять спрямоване на вивчення основних тем курсу державного будівництва і місцевого самоврядування в Україні з метою формування вмінь самостійно працювати з Конституцією України, законами, іншими нормативними правовими актами та спеціальною літературою. У процесі занять студентам надається методична допомога, а також здійснюється контроль за їх самостійною роботою.

Формами самостійної роботи студентів є:

1. Виконання домашніх завдань при підготовці до практичних занять.

2. Доопрацювання матеріалів лекцій.
3. Робота в інформаційних мережах.
4. Складання конспектів тем, що виносяться на самостійне вивчення.

Критерії оцінювання знань студентів.

Оцінювання знань студентів з дисципліни «Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні» здійснюється на основі результатів поточного контролю. Загальним об'єктом оцінювання знань студентів є відповідні частини навчальної програми з навчальної дисципліни «Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні», засвоєння якої відповідно перевіряється під час поточного контролю.

Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння навчального матеріалу, здатності осмислити зміст теми чи розділу, умінь застосовувати отримані конституційно-правові знання при вирішенні професійних завдань.

Об'єктами поточного контролю знань студентів з державного будівництва і місцевого самоврядування в Україні є успішність студентів на практичних заняттях та виконання контрольних завдань.

Критеріями оцінювання поточного контролю є:

а) систематичність, активність та успішність роботи студента на практичних заняттях;

б) оцінка за контрольну роботу (у тому числі у формі тестів).

Виконання контрольних завдань може проводитися у формі тестування.

Оцінка елементів модулів з дисципліни «Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні»

№ п/п	Елементи модулів	Сума залікових балів	
		min	max
	<i>Модуль № 1</i>		
1	Практичне заняття № 1 за темою «Державне будівництво і місцеве самоврядування як наука та навчальна дисципліна»	5	10

2	Практичне заняття № 2 за темою «Поняття й елементи організації та діяльності органів державної влади, органів влади АР Крим та місцевого самоврядування в Україні»	5	10
3	Практичне заняття № 3 за темою «Організація роботи Верховної Ради України»	5	10
4	Практичне заняття № 4 за темою «Організація роботи Президента України»	5	10
5	Модульний контроль 1	5	10
	<i>Модуль № 2</i>		
6	Практичне заняття № 5 за темою «Організація роботи Кабінету Міністрів України. Організація роботи центр. органів виконавчої влади та місцевих держ. адміністрацій.»	5	10
7	Практичне заняття № 6 за темою «Організація роботи органів влади Автономної Республіки Крим»	5	10
8	Практичне заняття № 7 за темою «Організація місцевого самоврядування в Україні»	5	10
9	Практичне заняття за темою № 8 «Організація роботи представницьких органів місцевого самоврядування, виконавчих органів місцевих рад і посадових осіб місцевого самоврядування»	5	10
10.	Модульний контроль 2	6	10
	<i>Кількість балів за семестр</i>	51	100

Практичні завдання:

10 б. – студент вільно справляється із практичними завданнями, питаннями й іншими видами застосування знань, правильно обґрунтовує прийняття рішень, володіє різнобічними навичками та прийомами виконання практичних робіт, написання конспекту, реферату; уміє застосовувати знання в нестандартних ситуаціях, демонструє високу культуру спілкування (діалогу).

9 – 7 б. – студент правильно застосовує теоретичні положення при рішенні практичних завдань і питань, володіє необхідними навичками й прийомами їхнього виконання, показує вміння користуватися монографічною літературою, ведення записів, конспекту, написання реферату; демонструє вміння вести діалог, вміє застосовувати свої

знання до аналізу сучасної дійсності; можливі несуттєві проблеми з деяких не основних питань.

6 – 5 б. – студент здатний виконати завдання за зразком, володіє тільки елементарними вміннями навчальної діяльності, зазнає труднощів у виконанні практичних робіт і завдань; недостатньо володіє навиками здійснювати узагальнення й висновки, допускає помилки, які не може виправити самостійно в повному обсязі.

Нижче 5 б. – студент непевно з великими труднощами виконує практичні роботи; елементарні завдання виконує за допомогою викладача.

Модульний контроль:

10 б. – студент володіє глибокими й міцними знаннями в обсязі вимог навчальної програми; відповіді вичерпні, матеріал викладається послідовно, грамотно й логічно; уміє самостійно аналізувати, оцінювати й узагальнювати засвоєний матеріал, при цьому студент не вагається з відповіддю при видозміні питання.

9 - 8 б. – студент твердо засвоїв програмний матеріал, логічно грамотно його викладає, не допускає суттєвих неточностей, уміє узагальнювати, аналізувати і формувати висновки, використовує потрібний матеріал у стандартних ситуаціях; проявляє розуміння термінології, передає зміст прочитаного, у відповіді пов'язується теорія із практикою; можливі несуттєві проблеми з деяких не основних питань.

7 - 5 б. – студент володіє знаннями тільки основного матеріалу, але не засвоїв його деталей, допускає неточності у формулюваннях, відтворює матеріал без достатнього розуміння, у неповному обсязі, із частковою допомогою викладача, допускає порушення послідовності у відповіді програмного матеріалу.

Нижче 5 б. – студент не засвоїв значної частини програмного матеріалу, відтворює його фрагментарно, у відповідях допускаються суттєві помилки; має нечітке уявлення про об'єкт навчання.

Критерії оцінювання відповіді на іспиті:

Екзаменаційний білет складається з трьох теоретичних питань та четвертого ситуаційного завдання. Кожне з питань оцінюється від 13б. (мінімальна кількість балів) до 25б. (максимальна кількість балів).

Оцінювання теоретичних питань

256. – відповіді студента вичерпні, чіткі, матеріал викладається послідовно, грамотно та логічно; студент уміє самостійно аналізувати, оцінювати й узагальнювати засвоєний матеріал, при цьому студент не вагається з відповіддю при видозміні питання.

24-18 б. – студент твердо засвоїв програмний матеріал, логічно грамотно його викладає, не допускає суттєвих неточностей, уміє узагальнювати, аналізувати і формувати висновки, використовує потрібний матеріал у стандартних ситуаціях; проявляє розуміння термінології, передає зміст прочитаного, у відповіді пов'язується теорія із практикою; можливі несуттєві проблеми з деяких не основних питань.

17-13 б. – студент володіє знаннями тільки основного матеріалу, але не засвоїв його деталей, допускає неточності у формулюваннях, відтворює матеріал без достатнього розуміння, у неповному обсязі, із частковою допомогою викладача, допускає порушення послідовності у відповіді програмного матеріалу.

12-0 б. – студент не засвоїв значної частини програмного матеріалу, відтворює його фрагментарно, у відповідях допускаються суттєві помилки; має нечітке уявлення про об'єкт навчання.

Оцінювання ситуаційного завдання

256. – студент вільно справляється із ситуаційним завданням, правильно обґрунтовує прийняття рішень, володіє різнобічними навичками та прийомами виконання практичних робіт, уміє застосовувати знання в нестандартних ситуаціях.

24-18 б. – студент правильно застосовує теоретичні положення при рішенні ситуаційного завдання, володіє необхідними навичками й прийомами, можливі несуттєві помилки.

17-13 б. – студент здатний виконати завдання за зразком, володіє тільки елементарними вміннями навчальної діяльності, зазнає труднощів у виконанні ситуаційного завдання.

12-0 б. – студент непевно з великими труднощами виконує ситуаційні завдання, для виконання елементарних завдань потребує допомоги викладача.

ПРОГРАМНІ ЗАПИТАННЯ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Конституційні основи державного будівництва і місцевого

самоврядування. Джерела науки державного будівництва і місцевого самоврядування.

2. Поняття, предмет і система науки державного будівництва і місцевого самоврядування.

3. Поняття, система навчальної дисципліни «Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні». Значення навчальної дисципліни “Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні” для підготовки юристів.

4. Загальна характеристика елементів організації та діяльності органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим і місцевого самоврядування в Україні.

5. Системно-структурна організація органів державної влади і місцевого самоврядування в Україні.

6. Співвідношення органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим та місцевого самоврядування, їх спільні риси та особливості..

7. Поняття основ організації та діяльності органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим і місцевого самоврядування в Україні.

8. Територіальна і правова основи організації та діяльності органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим і місцевого самоврядування в Україні.

9. Матеріальна і фінансова основи організації та діяльності органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим і місцевого самоврядування в Україні.

10. Основи організації та діяльності Верховної Ради України. Організаційна будова та функції Верховної Ради України.

11. Організація прийняття та виконання актів Верховної Ради України.

12. Форми і методи роботи Верховної Ради України.

13. Сесія – головна організаційна форма роботи Верховної Ради України, порядок її підготовки і проведення.

14. Особливості підготовки і проведення першої сесії Верховної Ради України нового скликання.

15. Порядок утворення та організація діяльності коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України.

16. Організація роботи Голови Верховної Ради України та його заступників.

17. Система, структура та порядок утворення комітетів Верховної Ради України. Організація роботи голови комітету, його

заступників і секретаря комітету.

18. Функції та компетенція комітетів Верховної Ради України.
19. Форми і методи роботи комітетів Верховної Ради України.
20. Порядок підготовки і проведення засідань і слухань у комітетах Верховної Ради України.
21. Організація роботи депутатських фракцій. Організація діяльності Погоджувальної ради депутатських фракцій.
22. Структура, функції та організація роботи апарату Верховної Ради України.
23. Організація роботи Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
24. Організація роботи Рахункової палати.
25. Організація підготовки виборів народних депутатів України. Організація роботи виборчих комісій по виборам народних депутатів України.
26. Організація роботи народних депутатів України у Верховній Раді України. та з виборцями.
27. Запити і звернення народних депутатів України, порядок їх внесення і розгляду.
28. Гарантії діяльності народних депутатів України.
29. Порядок дострокового припинення повноважень народних депутатів України. Особливості порядку затримання арешту та притягнення до кримінальної відповідальності народних депутатів України.
30. Організація підготовки виборів Президента України. Організація роботи виборчих комісій по виборам Президента України.
31. Основи організації і діяльності Президента України. Функції Президента України.
32. Форми і методи діяльності Президента України.
33. Гарантії діяльності Президента України.
34. Структура, функції, організація роботи апарату Президента України. Організація роботи Секретаріату Президента України.
35. Організація роботи Ради національної безпеки і оборони України.
36. Організація роботи Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим.
37. Основи організації і діяльності Кабінету Міністрів України. Порядок утворення і припинення повноважень Кабінету Міністрів України.
38. Будова та функції Кабінету Міністрів України. Організація

розподілу повноважень між членами Кабінету Міністрів України.

39. Форми і методи діяльності Кабінету Міністрів України.

40. Структура, функції та організація роботи апарату Кабінету Міністрів України.

41. Система, функції та порядок утворення центральних органів виконавчої влади. Організаційна будова центральних органів виконавчої влади.

42. Форми і методи діяльності центральних органів виконавчої влади.

43. Система, порядок утворення і будова місцевих державних адміністрацій.

44. Основи організації і діяльності місцевих державних адміністрацій. Функції та компетенція місцевих державних адміністрацій.

45. Голова місцевої державної адміністрації та його заступники, їх повноваження й організація роботи.

46. Форми і методи діяльності місцевих державних адміністрацій.

47. Організаційна будова та функції Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

48. Організація роботи органів і посадових осіб Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

49. Організація роботи депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

50. Форми і методи діяльності Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

51. Порядок підготовки і проведення сесій Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

52. Апарат Верховної Ради Автономної Республіки Крим та організація його роботи.

53. Порядок утворення і будова Ради міністрів Автономної Республіки Крим. Функції Ради міністрів Автономної Республіки Крим.

54. Форми і методи діяльності Ради міністрів Автономної Республіки Крим.

55. Організація роботи апарату Ради міністрів Автономної Республіки Крим.

56. Організація діяльності органів виконавчої влади Автономної Республіки Крим.

57. Поняття та система місцевого самоврядування в Україні.

58. Матеріально-фінансова основа місцевого самоврядування в Україні.

59. Територіальна громада – первинний суб'єкт місцевого самоврядування. Форми здійснення територіальною громадою місцевого самоврядування.

60. Організація підготовки і проведення місцевих референдумів.

61. Збори (конференції) громадян, організація їх підготовки та порядок проведення.

62. Гарантії місцевого самоврядування. Відповідальність органів і посадових осіб місцевого самоврядування.

63. Система і будова місцевих рад.

64. Особливості функціонування органів місцевого самоврядування у м. Києві та м. Севастополі.

65. Основи організації і діяльності місцевих рад. Функції та компетенція місцевих рад.

66. Форми та методи діяльності місцевих рад. Порядок підготовки та проведення сесій місцевих рад.

67. Апарат місцевих рад і організація його роботи.

68. Організація роботи сільського, селищного, міського голови, секретаря ради, голови обласної, районної ради та його заступників.

69. Порядок створення, структура, основи організації діяльності органів самоорганізації населення.

70. Повноваження та форми роботи органів самоорганізації населення.

71. Організація підготовки і проведення виборів депутатів місцевих рад.

72. Організація роботи депутатів місцевих рад у раді та з виборцями.

73. Депутатські запити, звернення, запитання депутатів місцевих рад, порядок їх внесення і розгляду.

74. Гарантії діяльності депутатів місцевих рад.

75. Порядок формування і будова виконавчих комітетів місцевих рад. Форми та методи роботи виконавчих комітетів місцевих рад.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ

1. Конституція України від 28.06.1996 р. / Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст.141.
2. Гнилорибов В.В. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні : Навч. посіб. / В.В. Гнилорибов, В.М. Тихонов – Луганськ: вид-во СНУ ім. В.Даля, 2004. – 376 с.
3. Державне будівництво: Збірник нормативно-правових актів. У 2 кн. / [за ред. М.І.Панова.] – Харків: Гриф, 2002. – 416 с.
4. Державне управління: [навч. посіб. для вищ. навч. закл.] / А.Ф. Мельник, О.Ю. Оболенський, А.Ю. Васіна, Л.Ю. Гордієнко – К.: Знання, 2004. – 342 с. – (Вища освіта ХХІ століття)
5. Державне управління: філософські, світоглядні та методологічні проблеми: [кол. моногр. / за заг. ред. Князева В.М.]. – К.: Вид-во НАДУ. – Міленіум, 2003. – 320 с.
6. Журавський В.С. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні: Підручник. / В.С. Журавський, В.О.Серьогін, О.Н. Яриш. – К.: Ін Юре, 2003. – 672 с.
7. Колодій А.М. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні : Підручник / А.М. Колодій, А.Ю. Олійник. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 304 с.
8. Малиновський В.Я. Державне управління / Малиновський В.Я. – К.: Атіка, 2003. – 576 с.
9. Серьогіна С.Г. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні : Підручник / Серьогіної С.Г. – Х.: Право, 2005. - 256 с.
10. Свірський Б.М. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні: навч. посіб. / Свірський Б.М. – Х.: Еспада, 2001. – 476 с.
11. Теорія та історія державного управління / [Одинцова Г.С., Дзюндзюк В.Б., Мельтохова Н.М., та ін.]; за заг. ред. Г.С. Одинцової, О.Ю. Амосова. – К.: «Видавничий дім «Професіонал», 2008. – 288 с.